

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

”לא אֹתִי בלבד גַּאֵל הַקֶּבֶד”ה”

גליון מיוחד בקשר עם חג הגאולה י"ב י"ג תמוז

גליון מד
שנה י"ד

יוצא לאור על-ידי ועד 'חילי בית חד'
770 איסטערן פארקוויי - ברוקלין, נ. י.

”

ישנם כאלו שמעולם לא שמעו
אודות סיפור הגאולה של נשיא
דורנו, ופשיטא שלא הי' להם שום
קשר אישי עם פרשת המאסר
והגאולה. נמצאים הם בקצוי-
תבל בגשמיות, וכתוצאה מזה
גם ברוחניות, ולא שמעו מאומה
אודות סיפור הגאולה! יתירה מזה:
לא צריכים לחפש בקצוי-תבל,
שכן, גם ב"ני-יורק" עצמה יכולים
למצוא יהודים שלא שמעו מעולם
אודות סיפור הגאולה של נשיא
דורנו...

לזכות
הוד כ"ק אדמו"ר
מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה ויגאלנו אכ"ר

לע"צ
הרה"ח ר' משה נחום בן ר' מרדכי מענדל ע"ה
קדנר
נלכ"ע אחש"פ כ"ב ניסן ה'תשע"א

לתרומות והקדשות
ארה"ק - 072.224.4200 | חו"ל - 893.9489.770

הוספה מיוחדת • הרב מלינבאוויטש נתפס

מכתב בהול ששלח הרב חיים עזר גרודזינסקי, מגדולי יהדות ליטא, אל הרב עזרא מונק שהיה רב בברלין, המעוררו לפעול למען הצלת כ"ק אדמורי הרייזצ

כ"ה יום ג' ה' תמוז תרפ"ז ררווקעניק
 הוד כבוד ידידי היקר והנעלה הרה"ג ירא וחוד לזכר ד' כש"ת מוהר"מ מונק הי"ו
 ישא ברכה מאת ד'

אחדש"ה. כטח שמע רומענת"ר ידידי מעינותים כי נתפס ונאסר במאסר הרב ר' יוסף יצחק שניאורסאהן הרב מלינבאוויטש ע"י הפריצים והבריונים היעווסקעקיע בממשלת זדון הסובטים. ונתפס על דברי תורה, בהשתדלותו לטובת הישיבות החרדים ושאר צרכי הדת. והנה הגיעני טעלעגראמות המעוררים אותי להשתתף לטובתו. ולפי מצב הפוליטי במדינתנו כעת הלא אין לעשות דבר.

אמרתי לעורר את רומענת"ר אולי באפשרי לעשות דבר מה באשכנז על ידי אלה שיש להם קורבא, כמו אוסקאר כהן וכיצא בו, להיות לפה ולמליץ לטובתו, ובראי אם יש איזה עזר על יתורשל רומענת"ר ש'י בווה.

- זה איזה ימים
- אשר באתי הלום
- לנוח מטרותי
- ועמלי ולשאוף
- אורך צח שיד'י
- לתועלת לחזוק
- הבריאות.
- אויש וברכה
- לידידני הרה"ג
- מו"ה מאיר ד"ר
- הילדסהימער
- כאשר שמעתי
- נסע לאיזה
- מקום.
- והנני חותם
- בברכה מרובה
- באהבה וידידות מוקדרי.

זיגס עזר גרודזינסקי
 CH. O. GRODZIENSKI
 WILNO

ב' 4 3 2 1

רבי כבוד ידידי יקר וחוד לזכר ד' כש"ת מוהר"מ מונק הי"ו
 ישא ברכה מאת ד'

אחדש"ה. כטח שמע רומענת"ר ידידי מעינותים כי נתפס ונאסר במאסר הרב ר' יוסף יצחק שניאורסאהן הרב מלינבאוויטש ע"י הפריצים והבריונים היעווסקעקיע בממשלת זדון הסובטים. ונתפס על דברי תורה, בהשתדלותו לטובת הישיבות החרדים ושאר צרכי הדת. והנה הגיעני טעלעגראמות המעוררים אותי להשתתף לטובתו. ולפי מצב הפוליטי במדינתנו כעת הלא אין לעשות דבר.

אמרתי לעורר את רומענת"ר אולי באפשרי לעשות דבר מה באשכנז על ידי אלה שיש להם קורבא, כמו אוסקאר כהן וכיצא בו, להיות לפה ולמליץ לטובתו, ובראי אם יש איזה עזר על יתורשל רומענת"ר ש'י בווה.

זה איזה ימים
 אשר באתי הלום
 לנוח מטרותי
 ועמלי ולשאוף
 אורך צח שיד'י
 לתועלת לחזוק
 הבריאות.
 אויש וברכה
 לידידני הרה"ג
 מו"ה מאיר ד"ר
 הילדסהימער
 כאשר שמעתי
 נסע לאיזה
 מקום.
 והנני חותם
 בברכה מרובה
 באהבה וידידות מוקדרי.

ע"ד האמור לעיל, שדוקא ע"י עבודת האדם נעשה הגילוי דג' המוחין (עשר ארצות), הענינים שלא נמצאים בגלוי בהבריאה מצ"ע, עד העילוי ד"אלה תולדות פריץ", שלמעלה מ"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם". ועד"ז מוכן, שדוקא ע"י העבודה בחושך הגלות, ובפרט בדורות האחרונים - כשהחושך מעורר יותר את עבודת האדם - מתגלים המעניות דפנימיות התורה. ולכן מתוסף בזה בכל דור ודור דוקא ע"י הירידה שבכל דור".

(דבר מלכות, ש"פ חקת התנש"א)

נער ע"י:
 ועד חילי בית דוד
 בית משיח, בית היינו
 770 אסטערן פארקווי, ברוקלין נ.י.

להערות ותיקונים, או להצטרפות לרשימת הדיווח בדא"ל:

vaad770@gmail.com

ב"ח

אל אחינו אנ"ש והתמימים חייו,
שלום וברכה!

לקראת שבת פרשת חקת (באה"ק: בלק) הבעל"ט והימים הסמוכים לחג הגאולה ב"ב"ג תמוז הנו מצויאים לאור את הקובץ "לא אותי בלבד גאל הקב"ה". בקובץ:
"יחודים שלא שמעו מעולם אודות חג הגאולה" - שיחת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אודות הכרותו של בעל הגאולה: "לאלתר לגאולה", ועל החובה לדאוג לכך שכל יהודי באשר הוא ידע אודות חג הגאולה.

"אחינו יחי' חלה בט"ו סיון והובא לביה"ח" - חילופי מכתבים בין גדולי חסידים מתקופת המאסר והגאולה ב"ב"ג תרפ"ז, כאשר חלקם נכתבים בהסוואה מפני הבלות. המכתבים נדפסו בעבר בקובצי "גדיל תורה".

"הנהגה עם כ"ק מו"ח אדמו"ר הייתה ניסית" - לקט ראשוני מסוגו, מתוך שיחותיו הק"ש של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, של סיפורים ועובדות שהתרחשו בהקשר עם המאסר והגאולה בתרפ"ז. נלקט ע"י המערכת.

יהי רצון שתקופת ומיד תקויים הבטחה ש"לאלתר לגאולה" ולאחר כפשוטו, נאו, מיד ממש, ותיקף ומיד נפקח את העיניים ונראה בהתגלותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א ובגילוי לעיני בשר, וכולנו יחד נעמוד אל מול פני כ"ק אדמו"ר שליט"א ונכריז לפניו מתוך שמחה עצומה וביטול מוחלט:

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ועד 'חיליל בית דוד'

770 בית משיח, בית חיינו

ימות המשיח, ט' תמוז. ערש"ק פ' חקת (באה"ק: בלק)
תהא שנת עצמות ומהות - **שנת הקהל**
ק"ד שנה להולדת כ"ק אד"ש מה"מ וס"ז שנה לנשיאתו

לא מפחזים ממאסר כי בסוף יתוסף יו"ט

בעת ההיא הי' העלם הסתר גדול ביותר, כמודגש גם בכך שהמאסר של הרבי הי' קשור עם יהודי דוקא כידוע הפתגם (שהיו חוזרים עליו בהתוודעויות של זקני החסידים "איז די אַלטע פאַרבריינגענישן") בנוגע ל"ט כסלו, שכיון שהי' העלם הסתר על פנימיות התורה, לכן לא הי' יכול להיות הדבר ע"י גי', ש"בבואה דבבואה (בחי' היחידה) לית להו", אלא ע"י יהודי דוקא, ועד"ז י"ל בנוגע ל"ב תמוז, שגם אז היתה ידם של יהודים באמצע, מצד גדל ההעלם וההסתר על פנימיות התורה.

אמנם, מצד התגלות העצם של הרבי, ביטול עצמי ותוקף עצמי (כאמור שוודי דוקא הדרך להתגבר על נסיון) - נתבטל ההעלם וההסתר שבהנתיח באופן כזה שהג.פ.א. עצמם באו לידי הכרה שצריכים לשחררו ולא רק שחרור סתם, אלא) ביד רמה (כנ"ל ס"א), ולא עוד אלא שלאחרי משך זמן הודו בכך שדוקא על ידם ניתוסף אצל חסידים עוד יו"ט - י"ב תמוז!

משך זמן לאחרי גאולת י"ב תמוז, נאסר ע"י הג.פ.א. א' מחשוכי הרבנים, וכשריכר עצמם להוכיח להם שאסרוהו ללא עול בכפו, נענו אנשי הג.פ.א. ואמרו לו רחם דיברו אליו ברוסית, אבל, כיון שלא כל הנמצאים כאן מכינים רוסית, אספר תוכן דבריהם בשפה המדוברת! מדוע הנכם מפחזים מהמאסר, אדרבה, עי"ז יתוסף עוד יו"ט אצל חסידים! כשאסרו את הליובאוויטשער - הסכירו את דבריהם - ניתוסף היו"ט של י"ב תמוז, וכשיאסרו אתכם ואח"כ ישחררו יתוסף עוד יו"ט!...

(משוחזר י"ג תמוז התש"א)

הבעת תודה לנשיא ארה"ב שסייע לגאולה

והנה, מראשוני המתעסקים בענין זה היתה מדינת ארה"ב והעומדים בראשה, שהם השתללו לשחררו של בעל הגאולה וציאתו אל מחוץ לגבולות המדינה והיא בדרכי נועם ובדרכי שלום, ביחד עם בני ביתו ספריו ותפציו כו'.

ולכן, בעמדתו ביום הגאולה י"ב תמוז מידי שנה בשנה, אחת בשנה, כאשר הימים האלה נזכרים ונעשים, הרי זה הזמן והמקום להביע תודה לממשלת ארה"ב והעומדים בראשה, על כל פעולותיהם בענין האמור בשם כל אלו שנהנים מהמשך עבודתו של בעל הגאולה לאחרי יציאתו מעבר לגבולות המדינה ההיא. ואף שנשיא המדינה כיום איננו אותו נשיא המדינה שהי' בימים ההם.

.. ההשתדלות דממשלת ארה"ב לשחררו של בעל הגאולה וציאתו מעבר לגבולות מדינה ההיא נעשתה באופן שאי דוקא בדרכי נועם ודרכי שלום וביחד עם זה בתוקף המתאים עד שהצליחו לפעול זאת בשלמות.

(משוחזר י"ב תמוז תשמ"ג)

ניעט ניעט ניקאווא' ברחובות קאסטרמא

כאשר בעל הגאולה ה' בקאסטרמא היו עמו כמה חסידים וביניהם מיכאל דווארקין וכאשר בעל הגאולה יצא לחירות התהלך החסיד מיכאל דווארקין ושר ניעט ניעט ניקאווא' - ניגון בשפה הרוסית, (כידוע המבואר בתנ"א משפטים ע"ד. בענין לשון תרגום בירור הלשונות דע' אה"ע) שתוכנו אין עוד מלבדו. וכאמור ניגון זה שר בחוצות קאסטרמא, באופן שכולם שמעו ניגון זה, כולל אינם יהודים שדרו בסביבה הדא'.

(משחת י"ב תמוז תשמ"ז)

הגאולה

ונהפוכו, הפקידים מפחדים מהרבי

בודהא יודעים כולם פרשת הימים י"ב"ג תמוז - ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר מאסטרו על עבודתו בהרצת התורה והחזקת היהדות. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שבמתחילה שפטו אותו לעונש מות רח"ל, אח"כ החליפו עונש זה לעשר שנות גלות במקום גירוש בסיביר, אח"כ לחמש שנות גלות, ואח"כ לשלש שנות גלות בעיר קאסטרמא.

ביום ג' תמוז יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר מבית - האסורים, ויצא לדרך לעיר מקלטו קאסטרמא, וישב שם ימים אחדים, עד י"ב תמוז.

בי"ב תמוז - יום הולדתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בבואו אל המוסד ג.פ.א. להתראות לפניו ולהרשם אצלם כחוק, ה' המשרד סגור, כיון שה' זה יום חגם, אבל נודע לו שהגיעה מעיר הבריה מוסקבא פקודה לשחררו, ולמחרת, י"ג תמוז, הודיעו לו בהמשרד באופן רשמי שאתמול הגיעה פקודה לשחררו, ונתנו לו תעודת החופש.

ובהיותם מבורלים מפקודת השחרור, רצו שיחתום על קבלת תעודת החופש באופן כזה שיהי' ניכר שאין זו אשמתם שהידיעה על השחרור התעכבה במשך מעת - לעת. מוכן איפוא גודל הקפיצה והדילוג - מעונש מות רח"ל לשחרור (גמור, וגם) ביד רמה, עד כדי כך שחששו מקפידת המלוכה על עיכוב ידיעת השחרור במשך מעת - לעת!

בעת הזיא ראו בעיני בשר שהנהגה עם כ"ק מו"ח אדמו"ר היתה הנהגה נסית.

(משחת י"ג התשרי"א)

בני-יורק"ן יכולים למצוא יהודים שלא שמעו מעולם אודות סיפור הגאולה של נשיא דורנו

ישנם כאלו שמעולם לא שמעו אודות סיפור הגאולה של נשיא דורנו, ופשיטא שלא הי' להם שום קשר אישי עם פרשת המאסר והגאולה. . לא צריכים לחפש בקצוי-תבל, שכן, גם ב"ני-יורק"ן עצמה יכולים למצוא יהודים שלא שמעו מעולם אודות סיפור הגאולה של נשיא דורנו... ואי-אפשר לבוא אליהם בטענה כז' ובכן, גם יהודים אלו יש להם שייכות לימי הגאולה, שכן, גם הם נגאלו בגאולה זו; צריכים רק לספר להם על כך!

ע. • ע.

ע"פ האמור לעיל, מובן, שבעמדנו בשבת מברכים מנחם-אב (לאחרי התינת כח גאולת נשיא דורנו בחודש תמוז), ובפרט בשנה זו שקביעותו בפרשת פינחס - הרי עיקר העבודה היא בענין הגאולה. כלומר, להוסיף בכל עניני העבודה שתכליתן ומטרתן לקרב ולמהר עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שתהי' תיכף ומיד, "לאלתר לגאולה", ויתירה מזה - "נאו",

אמנם, כאן באים אלו אשר "תואנה הם מבקשים", וטוענים: הכרוה זו - "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" - היתה לפני כו"כ שנים, ואעפ"כ "עדיין לא בא", וא"כ, הפירוש ד"לאלתר לגאולה" אינו מוכרח להיות באופן דתיכף ומיד ממש!

ובכן, טענה זו היא טענתו של ה"מלך זקן וכסיל", וכל אלו שטוענים טענה זו - הם "שלוהי" של ה"מלך זקן וכסיל" אשר מתלבש בדבריהם... ועאכ"כ כאשר טוענים זאת מתוך "געשמאק", רחמנא ליצלן - שאז, ה"חורבן" ד"עולם קסן זה האדם" הוא באופן חמור ביותר!

"לאלתר לגאולה" פירושו - תיכף ומיד ממש, ופשיטא, שזו היתה כוונתו של נשיא דורנו בהכריזו בשעתו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", אלא שבעונותינו הרבים לא זכינו לכך...

ולכן, גם לאחר שעברה שנה שלימה מאז שהכריז נשיא דורנו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", ועדיין לא בא - המשיך להכריז ולפרסם שצריך להיות "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", וכן המשיך להכריז אחרי שעברו כמה שנים, ובהדגשה - "לאלתר" ממש!

וכמו כן בימינו אלו - מכריזים "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", "משיח נאוו", תיכף ומיד ממש.

ולאלו הטוענים שבהקדמה לזה צריך להיות ענין התשובה, "לאלתר לתשובה (ועי"ז) לאלתר לגאולה" - הדי המענה לזה כפשטות:

עבודת התשובה - אינה עבודה הדרושה משך זמן כו', אלא כדברי זוהרי: "בשעתא חדא וברגע חדא". ברגע כמימרא:

.. ונמצא שהענין ד"לאלתר לתשובה" אינו מעכב כלל וכלל שתהי' הגאולה תיכף ומיד, "לאלתר לגאולה" - שהרי בכל מעמד ומצב יכול להרהר תשובה בשעתא חדא וברגעא חדא, ואין שום הגבלה בדבר - אפילו לפני נטילת ידיים, ע"ד אמירת "מודה אני" [ניתירה מזה: באמירת "מודה אני", ישנם כמה תיבות וכמה פרטים כו', משא"כ הרהור תשובה, שיכול להיות ברגע כמימרא ממש], ואו - נעשה הענין ד"לאלתר לגאולה", תיכף ומיד ממש!

אמנם, עדיין יכול לטעון שענין זה אינו אלא בנוגע לעצמו בלבד. ומה שייך זה לפעולת הגאולה בעולם כולו?!

"לאלתר לגאולה" פירושו

- תיכף ומיד ממש, ופשיטא, שזו היתה כוונתו של נשיא דורנו בהכריזו בשעתו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", אלא שבעונותינו הרבים לא זכינו לכך...

ולכן, גם לאחר שעברה שנה שלימה מאז שהכריז נשיא דורנו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", ועדיין לא בא - המשיך להכריז ולפרסם שצריך להיות "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", וכן המשיך להכריז אחרי שעברו כמה שנים, ובהדגשה - "לאלתר" ממש!

וכמו כן בימינו אלו - מכריזים "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", "משיח נאוו", תיכף ומיד ממש.

ולאלו הטוענים שבהקדמה לזה צריך להיות ענין התשובה, "לאלתר לתשובה (ועי"ז) לאלתר לגאולה" - הדי המענה לזה כפשטות:

עבודת התשובה - אינה עבודה הדרושה משך זמן כו', אלא כדברי זוהרי: "בשעתא חדא וברגע חדא". ברגע כמימרא:

.. ונמצא שהענין ד"לאלתר לתשובה" אינו מעכב כלל וכלל שתהי' הגאולה תיכף ומיד, "לאלתר לגאולה" - שהרי בכל מעמד ומצב יכול להרהר תשובה בשעתא חדא וברגעא חדא, ואין שום הגבלה בדבר - אפילו לפני נטילת ידיים, ע"ד אמירת "מודה אני" [ניתירה מזה: באמירת "מודה אני", ישנם כמה תיבות וכמה פרטים כו', משא"כ הרהור תשובה, שיכול להיות ברגע כמימרא ממש], ואו - נעשה הענין ד"לאלתר לגאולה", תיכף ומיד ממש!

אמנם, עדיין יכול לטעון שענין זה אינו אלא בנוגע לעצמו בלבד. ומה שייך זה לפעולת הגאולה בעולם כולו?!

מקום הפטור ממזוזה

סיפר כ"ק מורי וחמי אדמו"ר הרי"י צ"ל: שבהיותו במאסר, שאלו אותו בחקירה הראשונה אם הוא יודע היכן הוא נמצא. על כך הוא ענה: "ודאי אני יודע, אני נמצא במקום כזה הפטור ממזוזה, ישנם מספר מקומות הפטורים ממזוזה, כגון: בית דיר של סוסים ובית הכסא".

(לקו"ש דר"ט עמ' 126)

הרבי מוכן להשאר במאסר ולא לנסוע בשבת

הרבי הרי"י צ"ל, בעל הגאולה והשמחה, סיפר, שביום המישי א' דראש חודש תמוז, לפני הצהריים, בישרו לו על שחרורו מבית הסוהר ועל שליחתו לשלש שנים לגלות בעיר קאסטרנאמא. עם זאת הודיעו לו, שביום שחרורו מן המאסר, יותר לו לבלות שש שעות עם בני ביתו והזדירו אותו שבערב יהא עליו לעזוב את עירו ולנסוע לקאסטרנאמא.

כיון שהיה זה ביום המישי, שאל הרבי מתי יגיע לקאסטרנאמא? והשיבו לו, שהוא יגיע לשם בשבת. הרבי אמר, שבשבת לא יסע בשום אופן, ורק לאחר מאמצי השתדלות מיוחדים אצל גורמי הממשלה, הצליחו להביא לידי כך, שהרבי יוכל לנסוע ביום ראשון ג' תמוז, ועד אז הוא נשאר במאסר.

לנסוע ביום המישי בערב ולהגיע בשבת לקאסטרנאמא, הרי שהלה לא ישחררו כלל מן המאסר. על כך השיב הרבי שהוא מוכן להישאר במאסר זמן רב ככל שיהיה, אך בשבת הוא לא יסע בשום אופן!

(לקו"ש חכ"ז עמ' 124)

חדר' ומקווה' חדשים בקאסטרנאמא

סיפר הרבי כי החסיד ר' מיכאל דווארקי' הגיע כן לקאסטרנאמא ובזמן זה ועד לבוא הרבי קיבץ ר' מיכאל ילדים, ויסד מהם חדר, וגם השתדל שיתקנו את המקוה שהיתה קיימת לפני כן.

כלומר אותן הפעולות, שבגללם אסרו את הרבי ושפטו אותו למות ר"ל, ורק הודות להשתדלות ובאופן ניסו החליפו גור דין זה לשלוש שנות גלות, המשיך הרבי כהן מיד בצאתו מהמאסר: עוד בטרם שבא בעצמו לקאסטרנאמא "שלה להורות לפניו גושנדה" הוא שלח לשם שליח לייסד שם חדר ולתקן המקוה לרבים.

(לקו"ש דר"ט עמ' 1061)

גם לאחר שבאו קבוצת שוטרים בפעם השלישית (גם ביניהם היה יהודי בשם קאוראלאורו), יצויו עליו לקום, השיב הרבי שלא יקום. הכו אותו שוב והמכה היה קאוראלאורו אך ללא הרעיל, קאוראלאורו התמלא בחמת רצח ואמר בכעס: "מי טיעביא נאאוטשים" (אנני בלמוד לקוח) ענה לו הרבי: (באידיש) "תלוי מי את מי".

כעבור זמן מסוים נכנסו שוטרים ואמרו לרבי להתלוות עמהם למשרד. שם הודיעו לו את הידיעה ההקלה אותה הזכיר לולב שמשחררים אותו מבית האסורים, ומגלים אותו לשלוש שנות גלות לעיר קאסטרנאמא.

כשהתקרב הרבי לשולחן, ראה את תיק החקירה שלו מונח פתוח ואז הבחין בדף שבו נכתב פסק דינם עליו, השררה הראשונה בדף היתה מחוקה (בשורה זו נכתב ששפטו אותו למוות ר"ל. מאחר והרבי סיפר זאת בחיים חיותו בעלמא רין, לא רצה לבטא זאת בדיבור, רק סיפר שהיתה שורה כתובה ומחוקה). לאחריה בשורה השניה נכתב כי פסקו דינו לעשר שנות גלות לסאלאוווק, ובצדה נרשמה המילה "ניעטו" (לא) בסוף נכתב גזר הדין: "שלוש שנים לקאסטרנאמא".

(לקור'ש ח"ד עמ' 1061)

מי ניקה את תאו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

בכל בית אסורים, ועל אחת כו"כ במדינה ההיא, החוק הוא, שכל אסיר צריך לעבוד. מטילים עליו לנקות את תאו, או שמטילים עליו דברים נוספים, ובוה יש הבל עד כמה מושל עליו לעבודה.

לעומת זאת בעל הגאולה, התנהג בבית הסוהר באופן של מלכתחילה ארבער הוא לא עשה שם שום עבודה, אפילו לא עבודת של נקיון התא.

אין פירושו של דבר שלא היה צורך לנקות את התא, אלא את עבודת הנקיון עשו האסירים האחרים שישבו איתו באותו תא, הם ניקו גם את חלקו והם לא עשו זאת תמורת תשלום מצד הרבי, הם עשו זאת מרצונם, הם התנדבו מעצמם לעשות זאת במקומו ובמילא גם לא היה חסר בנקיון התא בו ישב הרבי.

(ש"ח"ר" תשל"ז ח"ב עמ' 237)

החלטה לא להתפעל כלל!

מיד כשהובילו את הרבי לבית הסוהר קיבל על עצמו איתנה שלא יאבד ח"ד את עשתנותיו ושלא יתפעל מהג.פ.או כלל. לא זו בלבד שלא יתחשב בהם בדברים של יראת שמים, אלא שלא יתחשב בהם כמצייאות כלל עד שנבלשון הרב) כאילו היו כאין ואפס ממש.

(לקור'ש ח"ד עמ' 1061)

ובכן, ישנו פס"ד מפורש ברמב"ם שע"י "מצוה אחת". במעשה, בדיבור ואפילו במחשבה, "הכרע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה!"

בהיותו "בעל-נגלה" - הנה בשמעו שוהו פס"ד ברמב"ם, הרי אף שאינו מבין זאת, ויש לו קושיות כו', מ"מ, אין לו ברירה אלא "לקבל" את דברי הרמב"ם!...

ובכלל, עליו לדעת שקושיות אלו הם מ"ס"טרא דרע", כלומר, לא מ"עץ הדעת", שכן, אף שנקרא "אילנא דטוב ורע" ("עץ הדעת טוב ורע") - אין זה אלא "מצד הקליפות הנאחות בו", אבל הוא עצמו, בחי' מלכות דאצילות, ש"כולה חיים וטוב", ולא עוה, אלא שמתחבר עם "עץ החיים", ובלשון הכתוב: "ועשיתם לעץ אחד"; אמנם, קושיות אלו - הם "מס"טרא דרע" ממש.

. . . ובחזרה - שענין זה שייך לכאו"א מישראל, כדברי בעל הגאולה במכתבו הידוע: "לא אותי בלבד גאל הקב"ה כו' כי אם גם את כל כו' וגם את אשר בשם ישראל יכונה".

ישנם כאלו שמעולם לא שמעו אודות סיפור הגאולה של נשיא דורנו, ופשיטא שלא הי' להם שום קשר אישי עם פרישת המאסר והגאולה. - נמצאים הם בקציי-תבל בגשמיות, וכתוצאה מזה - גם ברוחניות, ולא שמעו מאומה אודות סיפור הגאולה; יתירה מזה: לא צייכים להפיש בקציי-תבל, שכן, גם ב"ניי-יורק" עצמה יכולים למצוא יהודים שלא שמעו מעולם אודות סיפור הגאולה של נשיא דורנו... ואי-אפשר לבוא אליהם בטענה כו' - להיותם "תינוקות שנישבו".

ובכן, גם יהודים אלו יש להם שייכות לימי הגאולה, שכן, גם הם נגאלו בגאולה זו; צריכים רק לספר להם על כך:

. . . והנה, כשם שבנוגע לנס שנעשה לאבני חייבים לברך גם אלו שנולדו לאחריו שאירע הנס, "הם ובניהם עד סוף כל הדורות", הרי מובן, שכן הוא גם בנוגע לנס שנעשה לרבו, שגם כאשר נעשה תלמידו לאחריו שאירע הנס - חייב לברך.

ומכיון שכן, הרי גם אלו שעד עתה לא הי' להם קשר ושייכות - באופן גלוי - בעל הגאולה, ועד שלא שמעו מאומה אודות גאולתו, יש להם צעה פשוטה ביותר:

מכאן ולהבא יהיו תלמידיו של בעל הגאולה, ע"י ההליכה בדרךיו כו', ואז - יש להם שייכות גלוי עם גאולתו של רבם, לא פחות מאשר אותו תלמיד שישב במאסר עם בעל המאסר והגאולה ונגאל עמו, אשר גם הוא מברך תחילה על גאולת רבו, מכיון שגאולת רבו חשובה ונוגעת לו יותר מאשר גאולת עצמו.

(התוודעות תשמ"ה ח"ה עמ' 2622 ואילן)

”אבינו יחי’ חלה ביום ט”ו סיון והובא לביה”ח”

”הנה היום יום ש”ק פנחס יום אורה ושמחה הוא בהגיעה לנו
הבשורה הנעימה כי היושב בשמים נתק את מוסרות ועבות
הרשעים ימ”ש מעל ידי צש”ע שליט”א וכהמס דוגג יאבדו כו’ וצדיק
כתמר יפרח, וכבר נסע להיכל ק’ ללנינגרד לשלום ולכט”ס, ומעתה
נקו לעזרתו ית’ כי יתן לנו ולכל החפצים להנות מזכותו ואורו
מנוחת הלב וחיי אושר הגו”ר”

**צרוז מכתבים מגדולי החסידים מהתקופה של המאסר והגאולה, חלקם
נכתבו בהסוואה, המביעים את השמחה העצומה יחד עם הדאגה לרבי**

ג. • ג.

עמוס בעבודה הכללית ואין איש לעזור לו

ב”ה ט”ז אייר פ”ו.

כבוד ידידי הנכבד הו”ח יא”ב הרי’ מוהר”ר ישראל (דוייקאנסאן) נ”י.
מכתבך הגיעני עוד בימי החג ולא השבתי לך כי נצרך לי להיות אצל ידידינו כ”ק
אדמו”ר הריי”צ [אחר החג, כי בהיותי קודם החג לאור נסעי לבקר כל מחלקות עסקינו
(תומכי תמימים והכותב, היה מנהל ראשי של מחלקות הישיבה), חרקוב, קרעמעצ. ראמען
פאלאצק, הייתי למסור פרטי’ המצב אמר לי לבא אחר החג עוד הפעם לדבר באוזנה,
כי אז קודם החג הי’ ידידינו חולה במחלת אנגינע ושבו בהספאלעז (חדר שינה) ולא
קבל על יחידות רק אותי מחמת העינים הכללים.

והנה מה לדבר, במר נפשי נסעתי מידידינו ממצב הכללי וממצב הפרטי של ידידינו,
עיקר דיבורו עמדי הי’ ממצבו הפרטי איך שעמוס בעבודה הכללית ואין איש לעזור
לו, ואיך שהוא חלש ביותר ...

יחזקאל פייגין

הרבי בגלל היותו רב, רבי, שמתכסה בטלית...
מהי איפוא הסיבה לכך שכאשר הרבי הי’ אצלם, כד’ אמות שלהם, סביבה שכולה
שורצת באנשים שלהם, ובין ד’ הכתלים שלהם, מקום שאין בו מוזות - התפעלו
ונבדלו בראותם את הרבי יושב כשטליתו מכסה את פניו, עד כדי כך שהסתלקו להם,
בהבינם שאין מה לעשות כאן!... היכן יש מקום לדבר כזה בשכל?!!...
אלא מאי - מצד העצמיות; של הרבי שעמד בביטול עצמי ובתוקף עצמי ...

(משיחת י”ג תמוז התש”א)

אם לא תציית נכה אותך!

הנהוג בבית הסוהר היה שבעת מסירת ידיעה לאסיר, עליו לקבלה בעמידה, כדי
להוכיח לאסיר שהוא נתון תחת מרותם, ולפיכך סירב הרבי לקום.

כנראה, שאחד השוטרים היה יהודי, שתכין את התשובה באידיש, על תשובת הרבי
אמרו לו שוב ברוסית: ”אם לא תציית נכה אותך”. השיב הרבי: ”נוי” השוטרים אכן
עשו כדבריהם ויצאו מן החדר.

לאחר מכן נכנסה קבוצה שניה של שוטרים, ביניהם היה לולב (אחד מאלו שנטלו
חלק במאסר הרבי, בהבאתו לבית הסוהר בחקירתו), לולב היה צאצא של חסידים, ואת
דבריו אל הרבי פתח בתיבת ”רבי”, באומרו ”רבי מדוע אתם מתעמתים עמם? מדוע
אתם מתנצחים עמם? הם הרי באים לצוות על הקלה לכם, וכמעטוים לכם לקום,
עליכם לקום!” הרבי לא הגיב על כך מאומה.

אמר שוב לולב: ”הם הרי יכו אתכם?” וגם הפעם לא הגיב הרבי. הכו אותו פעם
נוספת (אחד מזהם הכה את הרבי תחת הסנטר, את הכאבים הרגיש הרבי זמן רב אח”כ)
הלכו להם.

וכך בענייננו שהתבטאויותיו של ל' כלפי הרבי נבעו מכך שבנפשו פנימה הוא הכיר האמת. ובלי להתחשב בכך ובמיוחד לאחר שהרבי הזהיר אותו במפורש שהוא בסופו של דבר יסבול יסורים עקב זאת (כפי שאכן ארע שבסופו של דבר שפטה הממשלה את אלה אשר אסרו את הרבי וכו'), עשה ל' את אשר עשה. התנגדותו היתה למטה מסעם ודעת.

(לקו"ש ח"ד"ח עמ' 300)

ראו את הרבי עם הטלית ונבהלו

הרבי סיפר שבשבטנו בהמאסר נכנסו לחדר מאסרו ביום השבת כדי לצלם אותו - ע"פ חוק המלוכה צ"ל בהמשרד של בית הסוהר תמונה של כל אסיר. וכיון שמאזיוו סיבה לא צילמו את הרבי קודם שהכניסוהו לתא מאסרו (הנקרא "צעלע"), באו לצלמו בתא מאסרו ביום השבת.

באותה שעה ה' זה בשעה השני' השלישית או הרביעית לאחר הצות התפלל הרבי כשטליתו מכסה את פניו ("מיטן טלית איבערן קאָפּ"). וכשנכנסו לתאו וראוהו יושב כשטליתו מכסה את פניו הלכו להם. לאחריו משך זמן שעה או שעה ומחצה (הרבי לא אמר כמה זמן) - באו עוה"פ. הרבי אחז עדיין באמצע התפילה. אבל טליתו לא היתה מכסה את פניו, וכשהבחין בהם בתכנסם עם כל ציוד הצילום ("מיט דעם גאַנצן קלאָפּער-ג'עצייג"), עשה איזו תנועה ביידו ("אָ מאַך געטאַן מיטן האַנטי") בהראותו שאינו יכול להפסיק עכשיו, ונבהלו והלכו להם. לאחריו עוד משך זמן שעה או שעה ומחצה באו פעם שלישית, ואז אמר להם הרבי שכיון ששבת היום, אסור לו להצטלם. וכשמענו את דבריו, הלכו להם, ודחו את הצילום לזמן אחר.

מאורע זה הוא דבר פלא. וע"פ שכל אין לו מקום לגמרי: אנשים אלה - אינם צריכים להתפעל מ"טלית", ואינם מתפעלים מ"טלית", ואדרבה: הם אסרו את

נהיתה מהומה גדולה גם לגדולי עולמנא

ב"ה ג' י"ט תמוז התרפ"ז רינא.

ישאו הרים שלום וברכה מא' המערכה אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הטמון בחורי לבבי הרה"ח המצויין כחכמה ובמדות ובמעלות וכו' מו"ה ישראל שי' ייאקאבסאן שלום לו ולביתו וורעו, אהודש"ט ת"ל בעד החוה"ש השוכן אתנו כה לח'.

ידידי אהובי אתמול יום בשורה טובה טובה ה' לנו שנשיא עטרת ראשנו אדמו"ר שליט"א יצא חפשי לגמרי יום פדותו לשלום ה' ג"כ ביום ג' שהוכפלו בו כ"ט. מן הסתם שמעתם גם אתם בד' כ מה שעבר על ראשנו המים הזדונים ואוכל לכתוב מה שהגיעני מכתב אתמול מר"מ

והאלאסאוו חותן ידידנו ר"צ שי' גאר.

כשתפסו אותו ציוו על השומרים שלא יניחו אותו ח"ו להתפלל בטו"ת אבל הוא הקדוש לא שמע להם והתפלל בטו"ת וזה ה' ביום ד' שלח יום הראשון לתפיסתו ובו עליו השומר לקחת מאתו הטו"ת ולא רצה בשו"א ליתן והכה אותו הצורך שתי הכאות, הש"ת ישלם לו כפליים על רעתו אמן, ובע"כ לקח מאתו הטו"ת ונשאר בלי טו"ת, ומובן שזה הרעה הרעיש כל גופו ולא טעם כלום בפו"מ כל יום ד' וכל יום ה' ומובן שביום ה' התפלל בלא טו"ת.

עד שהיתה שעוררי גדולה גם אצלם ולעת ערב ביום ה' עשו קאמיסע עבורו וקראו אותו על דאפראס ואמר שלא ידבר אפי' דיבור א' עד שיחזירו לו הטו"ת והוצרכו לעשות כן וחזרו לו הטו"ת ואז לא שתה רק צנצנת א' מים קרים והתחיל לדבר עמהם ארבע ומחצה שעות רצופות (המובן שפעל דבורו גם על הרשעים ימח שמוס כמותם) ותיכף יצא החלטתם שאין עליו שום אשמה.

ואעפ"כ תפסו אותו עוד ב' שבועות ומחצה עד יום א' חקת שאז יצא הגזירה לשלחו לעיר קאסטרנאמא וכיום א' לעת ערב נסע שמה עם חתנו ר' שמרי' שי' ועם עוד א' כמחזמה רא"ח שי' אלטהוויי וכיום ג' התראה לפניהם שם כדרך פאדנאואר (המעמד תחת פיקוח) ואמרו לו שהוא חפשי לגמרי ויוכל ליסע בחורה לפט"ב ותיכף נתן דעפנע (מברק) ויזדרזאוואל יערו דאמאיי פרויוועט ווסייעס ראדסטוועקנאום [יחזרותי

לבריאותי, נוסע הביתה, ד"ש לכל הקרובים" ומז"ט לו ולנו ולכל ישראל.

וזהו בודאי אתחלתא דגאולה כי הי' בזה סכנה צפויה לכלל ישראל והתורה לא לבד לחסידים ובאמת נהיתה מהומה גדולה גם לגדולי עולמנו כמו הרב קוק שי' מא"י והרב ח"ע שי' גראדאנסקי מווילנא ועוד כהנה וע"כ נבקש מאת השי"ת הגאולה שלמה בקרוב ...

ואומר שלום כנפשך ונפש ידיך אמת הדושו"ט מקול"ע

יצחק דובאוו

אבינו חלה ביום ט"ו סיון והובא לביה"ח ושהה שם י"ח יום

כ"ה אור ליום ג' תצא חרוקב.

אחי ורעי היקרים והחכמים הת' הנע' מר' אלי נחום [שקלאר] ומר' ח.ד. ג"י לערמאן.

שלום!

... כעת אבוא לספר לך מעט מהנעשה פה, אבינו [כ"ק אדמו"ר הרי"צ] יחי' חלה ביום ט"ו סיון והובא לביה"ח ושהה שם י"ח יום, וכל העת לא בא אוכל אל פיו ביום אחר עבור מחלתו נסע בפקודת הרופאים ההם למקום אחר [עיר מקלטו קאסטרמא] ושם התעכב ערך ב' שבועות אך אח"כ נסע לבאות קיץ, ות"ל שהמחלה רפתה ממנו לגמרי רק מחמת הצומות נתחלש והשי"ת יחזק בריאותו ואנו מקווים אי"ה על הימ"נ הבאים לראות אותו במקומו במקום.

אחי ב.צ. [בן ציון שמשוב, שנאסר לפני"ו ושחרר זמנית] ערדנו כאן והעל' לא ניטל עוד לגמרי ממנו, אך מה שחזרתה שהוא הגורם אינו נכון.

חיים פלעשצעניצער [נאסר ביחד עם רבנו, ונשלח לגלות לסאנאוו] נסע בפקודת הרופאים לאיזה מקום במדינת רוסיא הגדולה, ושם הסתדר ת"ל היטב, כי מסתמא יצטרך לשהות שם איזה שבנים. אד"מ [רא"ד מרוזוב, נאסר אור לפורים קטן, נשלח לגלות לסיביר יחד עם הרבה מאנ"ש התמימים מנעוועל] נסע לסיביר כי כעת נוסעים לשם הרבה בדעה להסתדר, והאברכים מנעו' ג"כ נסעו לשם ...

ידידכם אחיכם שניאור זלמן סרברנסקי

סיפור המאסר בהסוואת טענת לבן ליעקב

כ"ה ה' תמוז.

כבוד ידידי הרב התמים וכר' מודה"י [דייקבאסאן] ב"י

הנני בזה להשיב לך על מה שנסתפקת בניאור דברי הפסוק, ובהבנת הענין טענת לבן ליעקב [האשמות הממשלה את רבינו] והבנת הענין ע"ד החסידות, שטענת לבן

”ההנהגה עם כ”ק מו”ח אדמו”ר היתה נסית”

”שכאשר הרבי הי' אצלם, בד' אמות שלהם, סביבה שכולה

שורצת באנשים שלהם, ובין ד' הכתלים שלהם, מקום שאין בו מזוחות התפעלו ונבהלו בראותם את הרבי יושב כשטליתו מכסה את פניו, עד כדי כך שהסתלקו להם, בהבינם שאין להם מה לעשות כאן! הלא יש מקום לדבר כזה בשכל! אלא מאי מצד העצמיות של הרבי”

סיפורי המאסר והגאולה מפי כ”ק אדמו”ר מלך המשיח שליט”א

ל • • •

המאסר

לולא זאת לאו דווקא הי' יכול לעבור המאסר

כ”ק מו”ח אדמו”ר סיפר, שבאמידת המאמר בראש השנה תרפ”ז, לפני המאסר, ”האָט זיך אים גערעדט” (נתדבר מאליי) אודות תורת הבעש”ט שהשגחה פרטית היא גם על כל פרט ופרט דדצ”ח, מבלי שידע בעצמו סיבת הדיבור בזה (כיון שענין זה לא הי' שייך לתוכן המאמר), והוסיף, שלולי זאת (ויוען ער וואָלט דאָס ניט רעדן) אינו יודע אם הי' יכול לסבול ולעבור את המאסר.

(משוחזר מ”ש”פ חקת השי”ת)

ל' בנפשו ידע את האמת

כידוע רצה ל' אחד משני היהודים אשר אסרו את הרבי, לשאת את חבילתו של הרבי בשעת המאסר, באמרו ”חסידים נשארים חסידים, סכי נשא את חבילותיו של סכן ואני רוצה לשאת את חבילתך”. וגם במאורע מאוחר יותר הוא קרא לרבי בדברי אליו, ”רבינו!”

הוא בדומה לרבי אדמו”ר האמצעי על מלשינו, אשר למרות הכל קראו ”רבינו” שפיו הכשילו, נפלט מפיו מה שבפנימיותו הוא מכיר בעצמו שזו האמת.

היושב בשמים נתק את מוסרות ועבות הרשעים ימ"ש מעל ידי צש"ע שליט"א

בע"ה ה' י"ד תמוז פ"ו.
אל כבוד ידי"נ יקירי ואהובי בכל לשון של חיבה הנכבד ומרומם ור"ח יר"א מוה' א"צ נאלי' נחום שקליארן יחי'
שלום רב והצלחה כפולה.

... בסח נודע גם לכס מאת אשר עבר עלינו בכלל ונפרט בחיי רוח אפינו שליט"א כי הרשעים כים נגרש ויהמו גליהם להרעיש ולהפחיד את האנ"י הקטנה המתנבנעה גם מגל וגל קלוש התמידי והרגילי, ומה גם בעת האחרונה סער גדול התחולל על ראש רשעים יחול, והמים הודונים יגביהו לשמים שיאם ואמרנו כי צפו מים על ראשינו שליט"א ורוח אפינו שליט"א נלכד ח"ו בשחיתותם אור ליום ד', שלא, ולולי ה' שהי' לנו אוי עבר ח"ו המים הודונים ימ"ש, וב"ה שלא נתננו טרף לשינייהם.

ונה היום יום שי"ק פנחס יום אורה ושמוחה הוא בהגיעה לנו הבשרה הנעימה כי היושב בשמים נתק את מוסרות ועבות הרשעים ימ"ש מעל ידי צש"ע [צדיקן של עולם] שליט"א וכהמס דונג יאבדו כו' וצדיק כתמר יפרח, וכבר נסע להיכל ק' ללנינגרד לשלום ולכס"ס, ומעתה נקי' לערותי ית' כי יתן לנו ולכל החפצים להנות מזכותו ואורו מנוחת הלב חיי אושר הגו"ר.

... ביום ג' או ד' ער"ח תמוז הודיעו לו כי נידון בשילוח לעיר קאסטרמא, מתחלה אמרו ימ"ש כי מקומו יהי' במקום ארץ גזירה שכל הנשלחים נידונים שמה כנודע ר"ל ונודעו נפש ישראל ותכסנו פלזות, ואח"כ גשתנה לטובה כנ"ל, אבל עוד יהי' אסור שמה וגם דעתם יהי' להובילו ח"ו כדרך האסירים וב"ב יחיי שמה להתראות אתו מעט.

אבל אח"כ בערותי ית' הוציא כאור צדקו וכיום א' בלק הניחו אותו לביתו על יום עד הערב ואח"כ יסע בעצמו למקומו הנ"ל ונסעו אתו עמו מאנ"ש וגם רבים מאנשי העיר לווהו על בית הנתיבות, ועוד פחדנו פן אולי שמה בקאסטרמא יהי' איזה שינויים אבל כאשר התראה לפנינו קבלוהו בסבר פנים יפות ואך פעם א' בשבוע יהי' צריך לבקר אותם, ומוכן הדבר כי אחר זאת כי מחז גיסא נתנו תודה לה' ית' השם נפשינו בחיים וכו' אבל הלא המיצר במקומו יהי' עומד ודל'.

סעדי' ליברוב

הי' מאחר שיש מסך מפסיק בין העולמות [בין ארה"ב להסיה] ע"ד אני לא אעבור אליך ואתה לא תעבור אלי וא"כ למה המשיך יעקב אורות החסדים והאהבה (מל' נכסוף נכספת [משלוח מעות עורה מארה"ב להוסי' לרבנו]) ע"י המסך, ועי"ז הוסיף אורות במקומו [היוק הדת ברוסיה], שהוא ענין התורה והמצוות ועי"ז פעלה הטענה הנ"ל שלא יוכל להיות במקומו [שגשלה לעיר מקלטו קאסטרמא], ומוכן שלע"ע עד שיתברר סדר אופן הכאת והמשכת החסדים צריך לקיים ע"ד מאמר הכתוב וצדיקתו עומד לעד שכל החסדים והאהבה הנ"ל נאספים במקומם [להניח המעות למשמרת ברה"ב], עד שיתגלה הרצון, איך ומי ראוי שיומשך אליו [באופן שלא יתודע לממשלה].

ובכלל מוכן לך דרך החסידות שאין העיקר ההסבר רק בהנוגע לפועל וכן תבין הסברי ועי"פ הפסוק אלה תולדות יעקב [שכל מה שאירע ליעקב (ארה"ו) אירע גם ליוסף (ארה"ו) הר"י צ"ו] כדלקמן, והו גם כוננת מעשה אבות סימן לבנים. והיינו שמספר לו עתה סיפור המאמר של רבינו, וקוראו (בהסוואה) ארה"ו.

ונה ידוע לך המאמר מעשה אבות סימן לבנים ונעוץ תחילתו בסופן, ומדבר באבות וסימן לבנים, וידוע לך המעשה מארה"ו הוין שכשהביאו אותו הניח הטלית ותפילין בהקאנצלאריע, יום ס"ו סיון בבוקר וכשהגיע לשמו"ע לקחו התפילין מראשו בחזקה, ולא אכל ולא שתה שום דבר כל היום ההוא וגם למחרתו עד הערב כרבע שעה אחר השקיעה עד שבא החוקר לחקר ולא השיב עד שנתנו לו התפילין ומים. וי"ש ימים ישב בחדר צר, עם עוד שלשה, וכי, ואין להאריך וכי'.

וכוה תבין פ"י הפסוק והמה כאדם וכי' כאדם הראשון לאחר שחטא בעץ הדעת שנידון בשילוחין [שלאחר הי"ט יום נידון בשילוחין לקאסטרמא] (וכבר ידוע פ"י רבינו שעץ הדעת הוא תורה והגלית וכי') ויש תיקוה לעלות למקורו.

דייך, דוש"ט מצפה לרומי שמים

גיסו גיסו [יחזקאל פינין]